

Emergència lingüística, un xic d'esperança?

written by Joan-Pere Le Bihan | 19 de desembre de 2020

Darrerament les portades catalanes van plenes de crits d'alarma pel que fa a la davallada de l'ús del català, més que preocupant per a la seva supervivència.

Ja n'hi havia, però als que en parlaven se'ls titllava de catastrofistes. Suposo que hom s'adona que molts, en particular alguns partits polítics, han anat amagant el cap sota l'ala durant anys i panys.

Fa decennis que aquesta qüestió em preocupa. Ja durant els anys 80, com a president de la Bressola a la Catalunya del Nord, vaig passar per conflictes interns per la meva voluntat de posar en marxa un sistema d'immersió (que ja havia funcionat a Nyils, Rosselló) que permetés d'aconseguir un ús habitual i lúdic de la llengua a l'aula i sobretot al pati. Ja aleshores, alguns directors m'havien avisat de la dificultat de trobar "escoles amb patis catalanoparlants" al sud de l'Albera (en el marc dels intercanvis escolars "transfronterers" que La Bressola muntava).

Després del lliurament a la Bressola del Premi d'Honor Jaume I per la seva tasca educativa (1987-88) vaig tenir ocasió de parlar-ne amb l'aleshores conseller d'Educació, el Sr. Josep Laporte. Li vaig comunicar la meva preocupació per la davallada de l'ús lúdic de la llengua precisant que em semblava una perspectiva letal. La seva resposta, semblant a la de la majoria d'interlocutors del Principat, va ser: "no pateixis, Catalunya té una gran capacitat d'integració". Em vaig sentir decebut: el màxim responsable de l'ensenyament a Catalunya no s'adonava de la magnitud de la davallada que es preparava, una davallada que ja deixava veure els primers símptomes: allà on fa més mal, al bressol del futur, als

espais de la primera socialització: l'escola i sobretot el seu pati.

La llengua del lleure condiciona sovint, per simples raons de mercat, la demanda audiovisual, les ofertes comercials, condiciona també, a més, l'espontaneïtat de les converses dels que seran, al cap d'uns anys, unes persones adultes.

Alguns responsables d'ensenyament en deuen ser conscients. Cal trobar doncs una explicació per a aquesta passivitat:

Podem suposar que la tímidesa institucional catalana, a l'hora de tractar aquesta qüestió, s'explica (a banda de la pressió dels partits oposats a la llengua catalana) pels mètodes emprats tant per Espanya com per França, per obtenir, la bilingüització forçosa de la població autòctona primer, i després el monolingüisme castellà (o francès). Tothom recorda els "Habla en cristiano" o el "Parlez français, soyez propres". Com que l'objectiu d'aconseguir l'ús d'aquelles llengües entre la mainada catalana s'aconseguia mitjançant mètodes repressius, molts es pensaven (i es pensen encara) que era l'únic mitjà perquè els nens les fessin servir amb fluïdesa. Potser no acabaven de ser conscients del sentit de responsabilitat que, de molt petita (si se li'n dona ocasió) demostra la mainada.

No explicarem aquí (ja s'ha explicat a diverses publicacions) com es va aconseguir que la llengua del lleure a Nyils i a Prada fos la catalana (amb un alumnat un 95% no catalanoparlant), però sí que podem dir que la metodologia es basa en aquest sentit de responsabilitat que esmentàvem i en l'organització de classes de diverses edats. Aquesta organització dona peu a què l'alumne més gran cuidi el més petit pel que fa al seu benestar, a l'adquisició d'hàbits de civisme al marc del centre i també afavorint l'aprenentatge lúdic de la llengua vehicular de l'ensenyament.

La reacció, quan esmentàvem aquests resultats, sovint

consistia a dir que “passava a la Catalunya Nord, que la llengua hi és moribunda”, afirmaven també, de manera errònia, que el conjunt de les famílies de la Bressola tenien una especial motivació pel que fa a la llengua. Qualque vegada, un docent se sentia molest o ofès perquè, al nord de l'Albera, es podien obtenir aquests resultats. Val a dir, per tranquil·litzar els que puguin tenir aquest sentiment, que no es tracta de la feina de tal mestre en particular, es tracta d'un projecte de centre, o de xarxa de centres, que necessita una gran coherència per part de tot el personal, docent o no.

Tanmateix, aquesta realitat existeix: els que han tingut ocasió de visitar l'escola catalana de Prada de Conflent ho han comprovat moltes vegades.

Per discreció no esmentaré els interlocutors que s'han pogut trobar a l'administració catalana. Una d'aquestes persones, de les més brillants, va estudiar la possibilitat de crear, com a primer pas, algun centre que apliqui aquest model... circumstàncies adverses ho han impedit.

És important, però, que això se sàpiga: que l'ús lúdic del català es pot recuperar: cal voluntat política, paciència, tossuderia, organització i pedagogia.

Afegiríem potser que totes les campanyes que es duen a terme (a través de diverses entitats i associacions) són molt necessàries, indispensables... però només aconseguiran l'objectiu si no es descuida la base, el futur: la mainada de les nostres escoles sigui quin sigui el seu origen. Aquesta mainada té el dret de poder accedir a un ús no solament acadèmic de la llengua del país, sinó també a la seva pràctica lúdica, quotidiana i engrescadora.